

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

6. Александрова М. М. Комплексний страховий захист підприємств, його форми та сучасні принципи / М. М. Александрова // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 1(59). – С. 29.

7. Внукова Н. М. Страхування: теорія та практика: навчально-методичний посібник / Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временко та ін. / за загальною редакцією проф. Н. М. Внукової. – Харків: Бурун Книга, 2004. – 376 с.

8. Базилевич В. Д. Сучасна парадигма страхування: суть та протиріччя / В. Д. Базилевич // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2006. – № 81-82. – С. 9.

9. Казанцев С. К. Основы страхования: учебное пособие / С. К. Казанцев. – Екатеринбург: Изд. ИПК УГТУ, 1998. – 101 с.

УДК 336.71

Н. Ю. ГЛАДИНЕЦЬ

Мукачівський державний університет

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕНТНИМИ РИЗИКАМИ БАНКУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРИБУТКОВІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Банківська діяльність більше, ніж будь-яка інша, опосередкована ризиками. Даний факт обумовлює специфіку всіх внутрішніх банківських процесів, в тому числі і особливості ціноутворення на банківські послуги. Врахування ризиків банківської діяльності є важливою складовою політики будь-якого комерційного банку. Від їх своєчасності виявлення та повноти врахування залежить подальший розвиток банківської установи, її прибутковість та конкурентоспроможність.

Деякі з ризиків мають першорядне значення для його діяльності. Тому управління процентним ризиком входить до числа ключових завдань стратегічного управління банком.

Особливої уваги необхідно приділяти формуванню та розвитку системи управління процентними ризиками. На сьогодні управління процентними ризиками – одна з ключових функцій стратегічного управління банком. Його суть полягає в обмеженні або мінімізації ризиків, оскільки повністю уникнути їх неможливо. Досягнути поставлених цілей можна шляхом створення комплексної системи управління процентними ризиками. У процесі ризик-менеджменту банк має застосовувати різні методи їх мінімізації, вдосконалювати відомі та шукати нові підходи до вирішення проблем ризикованості банківської діяльності.

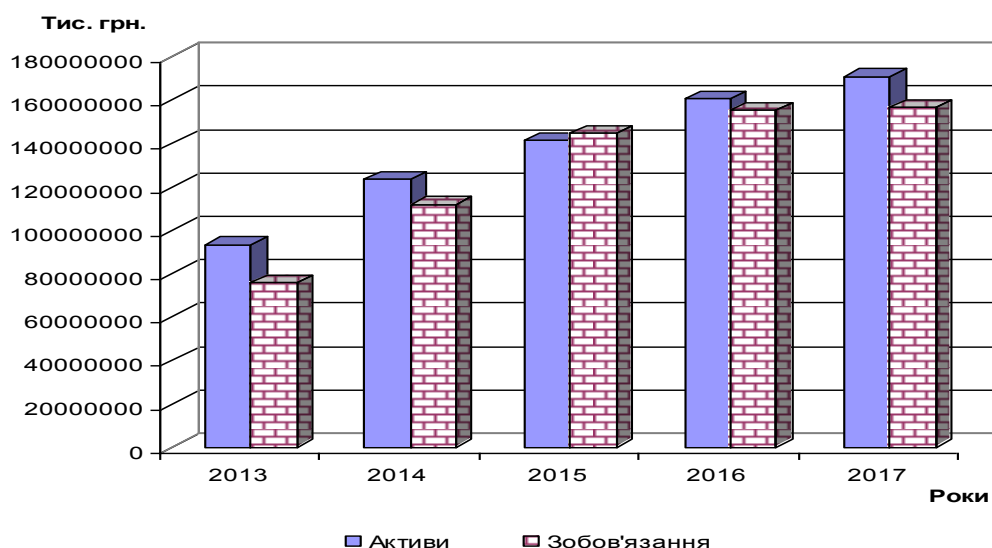
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Основними цілями керування цінними фінансовими ризиками є визначення лімітів ризику і контроль над тим, щоб ці ліміти не перевищувалися. Функція керування цінними ризиками в АТ «Укресімбанк» здійснюється в основному, щодо ризику зміни відсоткових ставок та валютного ризику.

У процесі оцінки процентного ризику в якості допоміжного інструменту банк використовує метод і модель «ГЕПу» (розриву), як спрощений індикатор процентного ризику. Такий метод дає уяву про обсяги погашення або переоцінки чутливих до зміни процентів активів та пасивів за «часовими смугами» у відповідності з настанням строків їх погашення (за умови фіксованої ставки) або за строком, що залишається до їх наступної переоцінки (у випадку нефіксованої процентної ставки). Дані звіти формуються Департаментом фінансових ризиків. З метою нейтралізації впливу зміни процентних ставок на дохідність банк намагається звести значення розриву (ГЕПу) до мінімуму [1].

Проведемо загальний GAP-аналіз процентного ризику для АТ «Укресімбанк» на основі структури активів та зобов'язань по термінах погашення. Динаміка зміни активів та зобов'язань представлена на рис. 1.

Як бачимо з рис. 1, як активи, так і зобов'язання постійно збільшувались протягом аналізованого періоду. Це свідчить про нарощення банком своїх потужностей та збільшення обсягів як залучених коштів, так і виданих кредитів.

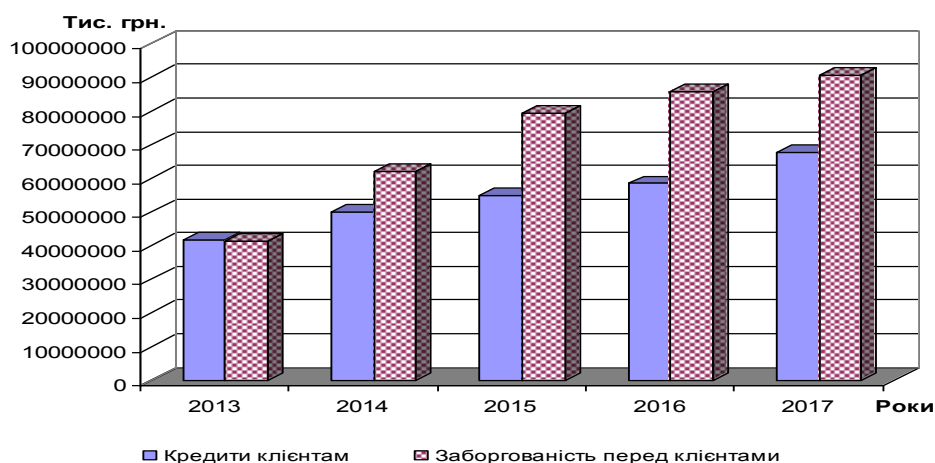

Рис. 1. Динаміка зміни активів та зобов'язань АТ «Укресімбанк» у 2013-2017 рр.

Джерело: побудовано за даними [1].

Як видно з рис. 2, упродовж досліджуваного періоду АТ «Укресімбанк» нарощував обсяги виданих кредитів та достатньо інтенсивно залучав кошти клієнтів на депозити, проте темпи нарощення депозитів є набагато вищими за приріст кредитного портфеля.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Рис. 2. Динаміка зміни кредитів та заборгованості клієнтів АТ «Укрексімбанк» у 2013-2017 рр.

Джерело: побудовано за даними [1]

Наступним кроком при оцінці процентного ризику GAP-методом є розрахунок приросту активів та зобов'язань у 2016-2017 роках відносно 2015 року (див. таблицю 1). Як бачимо з таблиці 1, впродовж 2014-2017 рр. хоча і спостерігався абсолютний та відносний приріст активів та зобов'язань, проте їх динаміка мала негативну тенденцію. Порівняння абсолютного та відносного приросту активів і зобов'язань дає підстави стверджувати, що ця тенденція спостерігається упродовж усього досліджуваного періоду, що свідчить про дотримання банком надзвичайно обережної та виваженої політики щодо регулювання процентних та кредитних ризиків.

Таблиця 1

Приріст активів та зобов'язань АТ «Укрексімбанк» у 2014-2017 рр.

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Приріст активів:				
абсолютний, тис. грн.	30255964	17754707	19116789	10215744
відносний, %	132,44	114,37	113,53	106,37
Приріст зобов'язань:				
абсолютний, тис. грн.	36290917	32458161	10629437	1512063
відносний, %	147,96	128,99	107,36	100,98

Джерело: розраховано за даними [1].

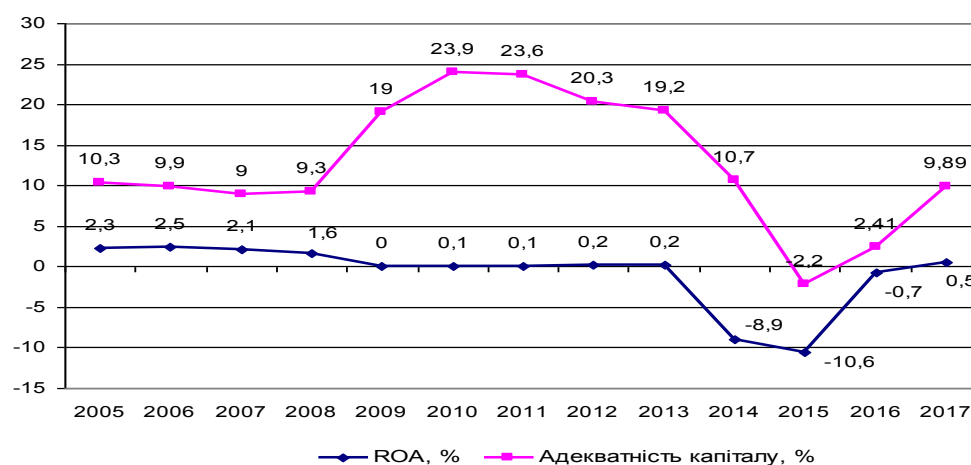
Процентний ризик виникає через розбіжність обсягу зобов'язань та вимог банку з фіксованою процентною ставкою, що мають однакові терміни виконання. Банк може управляти своїм процентним ризиком, змінюючи тривалість (терміни розміщення та залучення) своїх активів і пасивів, суми відсотково-чутливих активів і пасивів, рівень дохідності з відсотково-чутливих активів, діапазон мінливості процентних ставок. Процентні ставки можуть бути змінені у випадку:

- зміни облікової ставки НБУ;
- регламентації ставок НБУ;

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

- в залежності від стану ресурсної позиції банку;
- значних коливань ставок на ринку.

Банк розглядає процентний ризик як неспроможність забезпечення перевищення процентних доходів над процентними витратами у сумі, необхідній для виконання зобов'язань Банку з виплати процентів та підтримання ризиків ліквідності та достатності капіталу в межах, прийнятних для Банку. Що ж стосується АТ «Укресімбанк», то упродовж досліджуваного періоду дана установа дотримувалася показника достатності капіталу та утримувала на прийнятному рівні показник прибутковості активів (рис. 3).

Рис. 3. Динаміка показників прибутковості активів (ROA) та адекватності капіталу АТ «Укресімбанк» у 2005-2017 рр.

Джерело: побудовано за даними [1]

Прийнято вважати, що основним джерелом процентного ризику є невідповідність процентних надходжень та процентних платежів за сумами та датами, а також нерівномірність нарощення кредитного портфеля та залучених депозитів.

Банк розглядає управління процентним ризиком як невід'ємну частину діяльності Банку, включаючи негативний вплив внутрішніх та зовнішніх факторів.

Управління процентним ризиком спрямоване на забезпечення перевищення процентних доходів над процентними витратами у сумі, необхідній для виконання зобов'язань Банку з виплати процентів та підтримання ризиків ліквідності та достатності капіталу в межах, прийнятних для Банку, і здійснюється шляхом:

- встановлення цільового (оптимального та прийнятного для Банку), критичного (небажаного, але яким можна управляти) та граничного (що вимагає негайних дій) ключових значень процентного ризику;
- постійного моніторингу фактичних ключових показників процентного ризику;

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

– вжиття ефективних заходів, якщо показники процентного ризику сягають їх критичного та/або граничного значення.

Отже, на основі проведеного аналізу можна сказати що протягом досліджуваного періоду АТ «Укрексімбанк» ефективно управляє своїм процентним ризиком, так як спостерігається значний рівномірний приріст активів та зобов'язань банку. Якщо аналізувати політику банку відносно процентних ризиків, то вона є поміркованою, виваженою і спрямованою на мінімізацію процентного ризику з одночасним нарощенням активів, зобов'язань та прибутковості банку. Потрібно відмітити, що банк виважено підходить до управління процентними ризиками, свідченням чого є високі показники роботи даного банку.

Для мінімізації процентних банківських ризиків АТ «Укрексімбанк» доцільно вживати заходів щодо: удосконалення системи попередження ризиків; розробки інструментів попередження ризиків; розширення та оптимізації портфеля банківських продуктів і послуг.

Список літературних джерел

1. Офіційний сайт АТ «Укрексімбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eximbank.ua>.

УДК 336.71

Н. Ю. ГЛАДИНЕЦЬ,
А. Є. ФЕЄР
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ БАНКІВ

Перспективи розвитку будь-якого банку значною мірою визначаються його фінансовою стійкістю та рівнем капіталізації. Адже фінансова стійкість та достатній за обсягом і належним чином збалансований банківський капітал дають змогу забезпечувати очікувану прибутковість, підтримку необхідного рівня ліквідності, довіру з боку учасників ринку тощо. З огляду на це, процеси адекватного нарощення обсягу, оптимізації структури та вдосконалення управління капіталом банків набули особливої актуальності.

Оцінка фінансової стійкості включає аналіз формування капіталу банку, оскільки саме він є своєрідним індикатором фінансової стійкості банку. Під час визначення рівня капіталізації банків потрібно, в першу чергу, звернути увагу на кількісні показники обсягу власного та статутного капіталу, який повинен забезпечувати відповідність достатньої

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>